

פרשת שלח

פרשת שלח

פרשת תצוה – זכור תשפ"ג
גליון 329

נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

בס"ד

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לעילוי נשמת

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מור"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה רב
הרה"ק רבי דוד ב"ר מרדכי טעבל
משה רבינו בן עמרם
הרה"ק רבי יצחק אייזיק ב"ר משה יחזקאל
הרה"ק רבי יעקב ישכר ב"ר חיים מרדכי
הרה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה אברהם
הרה"ק רבי גרשון מלאצק
הרה"ק רבי יוסף יואל ב"ר יעקב אהרן
הרה"ק רבי שמואל שמעלקא
הרה"ק רבי יוסף ברוך ב"ר קלונימוס קלמן
הלוי מקראקא
הרה"ק רבי יוסף דוד אזולאי ב"ר יצחק
זרחיה (חיד"א) –
הרה"ק רבי בנימין יו"ט ליפא ב"ר חנוך העניך
הרה"ק רבי אברהם ב"ר זאב נחום
הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר יצחק אייזיק
מזריטשוב
הרה"ק רבי שלמה ב"ר חנוך העניך
הרה"ק רבי אהרן הורוויץ ב"ר מאיר

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

אתערותא דלעילא ואתערותא דלתתא

"וַיֹּאמֶר ה' בְּלִבְּךָ לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִי רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֶיךָ לְקִדְשׁוֹ לְכַהֵנוּ לִי" (כ"ח, ג)
ידוע כי בדרך עבודת ה' יש תהליך כפי שמביא הארמו"ר הזקן מחב"ד רבינו שניאור זלמן מלאדי ז"ע על הכתוב אדם כי יקריב מכם ששם הוא מסביר כי בעבודת ה' של היהודי יש תהליך של שלושה חלקים בתחילה אדם מקבל כוח רוחני מתנה משמים הנקרא אתערותא דלעילא הראשונה כוח זה הוא אמנם מתנה אך הוא מושאל לאדם על תנאי ואם הוא מנצל אותו להתקרבות בעבודת ה' ועושה מעשים המקדמים אותו בעבודת ה' כגון מוסיף בלימוד התורה וכן מוסיף בקיום המצוות בקדושה וטהרה בחינת אתערותא דלתתא הוא מקבל אח"כ כוח רוחני משמים הנקרא אתערותא דלעילא פעם שניה

"וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֶפֶד" (כ"ח, כ)

כותב בעל הדגל מחנה אפרים נכדו של הבעש"ט ז"ע "והנה מפרשי התורה מונין אותו מכלל התרי"ג מצוות שחייב כל אחד מישראל לקיים תמיד כי ידוע שהתורה היא נצחית ונוהג בכל אדם ובכל זמן ויש לפרש בזה לפי עניות דעתי מה שחנני ה' ברחמי וברוב חסדיי איך שמצוה הזאת היא נוהג בזמן הזה גם כן כי החושן היה על לבו ואפד הוא מספר פה, וזהו ולא יזח החושן היינו הלב מעל האפד היינו מעל הפה שיהיה פיו ולבו שווים ולא יהיה חלוק לבו מפיו וקל להבין"

לשבת זכור

כותב הרב מרדכי ב"ר משה ויליגר ז"ע בספרו פרדס מרדכי נ"ל בס"ד טעם לארבע פרשיות ד"ל עוד טעם למחצית השקל משום דראשית גוים עמלק וכרשי משל לאמבטי וכתוב אשר קרך בדרך ואי" בספד"ק שהוא מלשון קרירות שקורר אותם מדרך ה' וע"כ ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים ע"כ רק מחצית השקל להורות ועיקר חיוב והמסית הוא עמלק וע"כ קודם פרשת שקלים וע"כ מהני מחצית השקל משום פרשת זכור את אשר עשה לך עמלק וע"כ מהני ג"כ הפרה אדומה לכפר על מעשה העגל כי נתקרו וע"כ עמלק וא"ת דאמת שיש מליצה על ישראל אבל מ"מ האיך מהני תשובה הלא קשה קושיית הכ"א דנראה ונרדה אינו חור ונראה אבל המפרשים מתרצים משום דכשהאדם עושה תשובה הוא כקטן שנולד ונעשה בריה חדשה ופנים חדשות באו לכאן והיינו פרשת החוד"ש מלשון תתחדש כנשר נעורייכי וע"כ שפיר מהני שקלים ופרה אדומה

כותב הרב חידא ז"ע בספרו מדבר קדמות "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרושים כתבתי בענייני דבכלל זכירת עמלק להתבונן מה עשה לו היצוה"ר הנמשך משר עמלק בהטעאותיו וכשפיו הרבים ויתן לב להשמר ממנו ועיקר הזכירה הוא כי בעוה"ר אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זכר עמלק והוא תלוי במעשנו ותשובתנו וע"ז ידוע כל הדוים"

"זְכוּר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֹק בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם" (כ"ה, י"ז)

כותב הארמו"ר מקווינץ בעל העבודת ישראל ז"ע "דהנה שותא דעלמא לקרא ולכנות אדם רשע בשם עמלק ואין לך דבר למטה שאין לו שורש וטעם והנה הענין הזה מפני שעמלק בטומאתו וברשעתו הכניס במלחמה אז איזה ניצוץ וענין רע בלב כל איש אשר לא לחם כנגדו כראוי כי עיקר ענין עמלק הוא היצר הרע צורך כל אדם וזה מלחמה לה' בעמלק מדור דור (שמות י"ז, י"ט) דהיינו שבכל דור ובכל שעה היא המלחמה הגדולה אשר אנחנו נלחמים תמיד כל ימי היותנו על הארץ כי עמלק נוטיקון ע"מל ק"ס ומרי

וזה זכור את אשר עשה לך עמלק לך ממש שעשה בקרבך ענין עמלק עמל קסם ומרי אשר קרך בדרך קרך הוא מלשון קרירות שהקר אותך מהתלהבות שראוי להיות כל אדם בלבו כמוקד אש לפני ה' תמיד והיצוה"ר מקרר את האדם ומעצלו ובא אליו בכמה מיני פיתויים ומתנכר בלבושים ועניינים עד שמפתה את האדם ואומר לאדם מה לך תיגע לריק ותלד לבהלה הלא אתה עשית כמה עבירות עד אין מספר וכבד ממך הדבר לעשות תשובה כראוי ולסגף מה שאתה חייב לכן למה לך ללמוד תורה ולהתפלל בכוונה (משלי כא כז) זבח רשעים תועבה ואין בידך לא משלות העולם הזה וגם נכזבה תוחלתך לעולם הבא ותירש תרתי גיהנם

שמע נא עכ"פ ושמח בחור בילדותך בעוה"ז ואכול ושתה וייטב לך היום ואל תדאג דאגת מחר לעוה"ב וגם מה שאתה רואה כמה אנשים מכונים בשם צדיקים וחסידים ואנשי מעשה אשר הם מיגיעים את עצמם בתורה ובעבודה אל תביט אל מראיהם כי כלו סג יחידו ומי יודע מה מעשיהם בסתר ועוד כהנה מדבר היצוה"ר בלב האדם עד שמפילו בעצלות בעבודת הש"ת ומחוק לבו למרות עיני כבודו עד שמוליכו בשור לטבח לזה הוזהיר הקב"ה זכור את אשר עשה לך עמלק אשר קרך בדרך שהקר אותך כשאתה הולך בדרך ה' ומלת דר"ך ידוע מהאר"י ז"ל רמו על שמות יחודים נפלאים ובוודאי זה לעומת זה עשה האלקים שיש ליציה"ר גם כן דרך בטומאתו השם ישמנו וזה אשר קרך בדרך בדרך רשעים אבל האמת והעיקר שיש להתגבר עליו בכח שמות דר"ך הקדושה ולהכניעו וזה רמו מלת דרך בפרשה זו וכן בנביאים במפטיר פקדתי שנזכר כמה פעמים מלת דרך ע"ש"

ואחת הדרכים להכניע את היצוה"ר היא לפי בעל העבודת ישראל היא "וְהָיָה בְּהִנְיָחָה לָךְ אֶלְקִיךָ לָךְ מִקַּל אֲיִבֶיךָ מִסְבִּיב בְּאַרְץ אֲשֶׁר ה' אֶלְקֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת זְכָר עַמְלֹק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח" שם, י"ט) כי מלת בהניח צירוף נ"ח ב"יה דהיינו כאשר תשכיל ותבין בשם י"ה

הם חכמה ובינה ותנוח בם אז מחה תמחה זכר עמלק לא תשכח צירוף ת"ש כ"ח פירוש שלא תהיה תש כח ולא תיפול בעצלות ח"ו ואף אתה הקהה את שיני היצה"ר ואמור לו הנני מתחרט ושב ומתנחם על העבר ומכאן והלאה חושבנא לקבל עלי עבודת ה' באמת שלא אחטא עוד

ואתחבר לצדיקים וחסידים והם יורוני דרך התשובה והאמת כמ"ש חז"ל (אבות פ"ב מט"ו) והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים ואזכה לתקן את אשר שחתתי ואתגבר כנגדך תמיד" עכ"ל"ק

משנת משנת הצדיק - הרה"ק רבי יוסף רוזין הרגאצ'ובר זצוק"ל זי"ע - י"א אדר

הרב רוזין נולד בעיר רוגאצ'וב בבלארוס ומכאן כינויו. אביו הרב פישל רוזין היה חסיד חב"ד. הרגאצ'ובר למד בצעירותו אצל רבי יוסף דב הלוי סולובייצ'יק מבריסק יחד עם בנו רבי חיים סולובייצ'יק. לאחר חתונתו בגיל שמונה עשרה המשיך לעסוק בתורה. ובשנת תרמ"ט מונה על ידי רבי שלמה זלמן שניאורסון, האדמו"ר מקאפוסט לרב עדת חסידי חב"ד בדווינסק כשרב הליטאים שם היה רבי מאיר שמחה הכהן בעל האור שמה. במלחמת העולם הראשונה עבר לסנט פטרבורג, ולאחריה שב לדווינסק.

הרגאצ'ובר לא הסתפר ונאמר לך מספר טעמים. אמשום ביטול תורה בזמן התספורת. בלפי החסידות שערות הם מותרים הדינים והרגאצ'ובר היה בדרגה כזו שמתרי דינים שלו היו במעלה שלא צריכים תיקון בתספורת. הרגאצ'ובר היה עונה על תשובות שנשלחו אליו מכל קצוות תבל אך כדי לחסוך בזמן וכסף ביקש משולחי השאלות כי יצרפו לשאלה מעטפה עם בול כדי שמיד יוכל לענות את התשובה ולשולחנה מיידיית לשלוח

הגאון רבי יוסף רוזין זצ"ל, הידוע בכינויו "הרגאצ'ובר" ("צפנת פענח" סנהדרין צ"א), מסביר בדרך הפלפול את ההבדל בין הנכרים ליהודים, ולשם כך הוא מקדים את ההלכה הבאה, כאשר אדם מבקש לרכוש חפץ, עליו לעשות בו מעשה קניין. כגון, המעוניין לקנות קרקע יכול לרוכשה בכסף, בשטר, ואו בקניין חזקה, היינו, שיעשה בשדה פעולה שיש בה משום הוראת בעלות. פעולה זו צריכה להיות חשובה וממשית, למשל, גידור השדה, נעילת שעריה וכדומה, אך הליכה על גבולותיה אינה מהווה מעשה חשוב דיו כדי שייחשב כמעשה קניין (כ"ב ק"א). לעומת זאת, שני שותפים המבקשים לחלוק קרקע השייכת להם מימים ימימה, די בכך שכל אחד מהם ילך על גבולות חלקו כדי לברר את חלקתו בשותפות המתפרקת. זאת, מאחר שממילא הקרקע שלו הייתה, וכל שנותר הוא להגדיר את שטחי בעלותו של כל אחד מהם. כך גם העולם הבא. עולם הבא צפון לישראל, והוא שייך להם כעין שותפות. לפיכך, יהודי שעשה מעשה טוב כל שהוא, וזה על ידי כך לברר את חלקו בעולם הבא. אין לו צורך במעשה קניין, שהרי הוא שותף בו בעולם הבא זה עידן ועידנים. אולם, הנכרי צריך לעשות "מעשה קניין" כדי לזכות לחלק לעולם הבא

סיפר הרב ברכהו פעם הגיע הגאון הרגאצ'ובר לריגא, "הייתי ילד בן שבע או שש. כילד, אני זוכר את כל המתפללים מצטופפים סביבו לאחר התפילה ואת גדולי התלמידי חכמים בעיר מגנזיסים עליו שאלות הלכתיות, בגמרא, רמב"ם, ירושלמי, בבלי וכו'. הגאון משיב לכל אחד. מתפתחים פלפולים, מראי מקומות נזרקים באוויר. ובית המדרש היה כולו כמרוקחה רצינית גם אני לנסות את כוחי. כילד הרגשתי דחף עצום להשתלב בכל המעמד הזה, והודחתי מתחת רגלי האנשים שהצטופפו סביב הגאון, עד שהגעתי למקומו. רק יצאתי מתחת רגלי אחד האנשים, ומרצפה התרוממתי, ומיד הנה אני עומד מול דמותו של הגאון מרוצצ'וב. "מה אתה רוצה ילד?", הוא שאל אותי בחדות, ואני ענית לו "יש לי שאלה בתוספת בבא מציעא". "מה השאלה?", הגאון שאל אותי, ואני הצבעתי לו על המקום המוקשה בעיני. הגאון החל להסביר לי את התוספת ("כמוכן שלא הנבתי מאומה מדבריו"). ומיד התפתח לו בבית הכנסת פלפול תורני מעמיק על דברי התוספת

פשוט הפשוט הוא "הקהה את שניו" תו לו תשובה מוחצת ותעמיד אותו במקומו בכדי שלא יוכל יותר לפתוח את הפה ולהשטיף על ה' ועל כל דבר שבקדושה. אל העילוי הרגאצ'ובר הגיע יום אחד איש רשע בעל גאווה רע מעללים שניסה לשאלו וחקירות טיפשיות את הגאון וברוך זו ללגלג על דרכו של הרב. אמר לו הרגאצ'ובר גם אני רוצה לחקור כשעושים קניין משיכה בבהמה ונותנים מכה לבהמה כדי שתרוץ מדוע היא רצה האם בגלל שהיא מפחדת לקבל עוד מכה או בגלל שכשהיא מתרחקת אינה רואה את המקל ממרחק. הביט עליו אותו רשע בתמיחה ואמר סליחה כבוד הרב אבל שאלה זו צריך להפנות לעגלון האם אני עגלון תמה איש. ענה לו הרגאצ'ובר וכי שאלתי אותך בתור עגלון שאלתי אותך בתור בהמה. עוד מספרים כי פעם אחת נשא ונתן הרגאצ'ובר עם למדן תלמיד חכם אחד בדברי תורה. תוך כדי לימודם באה אישה קשת יום וביקשה מהרגאצ'ובר שיתן לה ברכה נענה לה הרב בפסקנות האופינית לו אינני רבי אני לא מברך אנשים והמשיך בשיחתו עם הלמדן כאילו דבר לא קרה תוך שהיא עדיין עומדת במקום ומייחלת לברכה לאותו תלמיד חכם הציק קצת הדבר ולכן פנה אל הרב ואמר הלא אמרו חז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך ואם בהדיוט כך כ"ש ברכתו של הגאון השיב לו הרגאצ'ובר נו עד שאומר לי לברך ע"י קל וחומר יברך הוא בלא קל וחומר עוד מספרים כי פעם פרצה בוישקי מחלוקת - הקצב של העיירה האשים את השוחט כי הוא מאכיל את בני העיירה נבלות וטריפות עקב אי הקפדתו בנושאי כשרות מסוימים. העיירה נחלקה בין תומכי השוחט לבין מתנגדיו ולא הצליחו להגיע לעמק השווה. באין פתרון ליישב המחלוקת הוטל על ר' משה 'בעל עגלה', שעקב עבודתו היה מודמן לדווינסק לעתים קרובות, לנסוע ולשטוח את צדדי הבעיה בפני הגאון הרגאצ'ובי שהכרעתו תהיה מקובלת על כולם. ר' משה עשה את דרכו לעבר דווינסק וכאשר הגיע אל פתח ביתו של הגאון עשה עצמו כאחד השואלים שאלה בנושא איסור והיתר שהייתה בידו. הגאון שמע והשיב לו את הדין, ולאחר שפסק לו את ההלכה פתח ר' משה את פיו והחל מספר לגאון על המתחולל בעיירה וישקי. העיירה חצויה אמר העגלון לגאון השוחט טוען כי נקי כפיים הוא וכי מלאכתו לשם שמים ושחיטתו כשרה. הקצב מאידך טוען כי השוחט מאכיל את העיר נבלות וטריפות, ובני המקום אינם יודעים כיצד לנהוג" סיכם משה את הסוגיה. הגאון הביט על משה העגלון והשיב לו מיד: נאמר בתורה 'וספרה לה שבעת ימים'. התורה האמינה לדברי האשה כי טהורה היא לאחר ששעתה את כל המתבשק ממנה דיבני טהרה. אם האמינה התורה לכל אשה מבלי לבדוק אם דוברת היא אמת או לא, כל שכן שנאמין לשוחט שקיבל סמיכה מרבנים חשובים". סיים הגאון את הפסק שלו

דובב שפתי ישנים - ליקוטים מספרים שפחות מוכרים בעלי ברית אברם - הרה"ק אברהם ב"ר מרדכי אזולאי זצוק"ל זי"ע

לבאר ולרמוז לנו השפע היורד להחיות העולמות ובאיזה אופן יורד והענין שהקרבנות הוא התקשרות העולמות ועלייתם תלת גו תלת כנודע ליודעים והקטרת הוא הרימו לחיות הקליפות וניצוצי הקדושה שבתוך הקליפות שגפלו בחטא אדם הראשון והנה סוד הקטרת הוא סוד תכלית תפילתנו ועסקנו בתורה וזה לפי שמתוק הדינים היא בשורשם ולזה צריך עליית סימני הקטרת על מזבח הזהב שהוא לפנים בהיכל והוא קדש קדשים אמנם הקרבנות הם במזבח הנחשת שהוא בחוץ אמנם ביום הכפורים שהכל מתעלה למעלה או וכיפר על קרנותיו אחת בשנה ולזה לפי שסוד המזבח הפנימי הוא סוד תכלית התכליות כולם לזה נזכר בסוף כל כלי המשכן ובסוף כל תקונו כנוכר

"וְעִשִּׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטֵר קִטְרֹת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ" (ל', א')
הנה י"ל למעלה פ' תרומה שביאר מעשה כל המשכן שהם הארון והשלחן והמנורה שם היה ראי' לזכור ציווי מעשה מזבח הקטרת כי שם מקום תחנונו ולמה הניחו אחר שכבר השלים כל הכלים וכלי הכהנים וקרבנות המילואים וג"כ קידוש הכלים כולם משחתם ומשחת הכהנים ואח"כ זכר מעשה מזבח הקטרת כי זה מן הזרות מה שלא יעלם כי ודאי לא נפל זה במקרא אמנם י"ל שסוף המעשה הוא תחילת המחשבה וזה כי יש תכלית ויש תכלית התכלית וזה כי התכלית הראשון הוא שיעסוק האדם בתורה ובמצוותיה ואח"כ צריך ליכנס לפני ולפנים וסוד הרוחניות להבנת הסודות העמוקות כי זה לא יבוא אלא אחר שכבר מלא כריסו מהויות אביי ורבא וג"כ מהמעשה ולזה אחר שכבר זכר כל תקוני העולמות כולם הרמוזים במשכן אח"כ בא

סגולה לפרנסה - קביעת עיתם לתורה

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה פְתַב זֶאת זַפְרוֹן פִּסְפֵר וְשִׁים בְּאֲזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ פִּי מִחָה אֲמַחָה אֵת זֶכֶר עַמְלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם" (י"ז, י"ד)
תשכן באהלך עולה וע"ז כתיב (יהושע, א, ח) והגית בו יומם ולילה שצריך להגיה בעצמו תמיד ופסול הנמצא בסוף הספר ג"כ כל הספר כן הוא ג"כ ספר תולדות האדם. אשרי זקנותו שלא ביישה את ילדותו (סוכה נ"ג ע"א) וז"ש "מג"א ט, כ"ה) אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה ר"ל כאשר האדם אומר ועושה עם הספר שלו שיהיה כשר ישיב מחשבתו הרעה הש"י יעזור לו ג"כ לבטל כל המחשבות רעות. וז"ש כתוב זא"ת זכרון הוא רמוז ז"נ בספר הוא הספר תולדות שלך ע"כ מוחה אמוחה את זכר עמלק מה שהוא מוכיך במחשבות ורות כנ"ל" עכ"ל"ק עפ"י האמור נלמד כי גם אם יש על האדם לעבוד לפרנסתו יש עליו גם לקבוע זמן ללימוד התורה ולעשיית מעש"ט למען אשר יכתב בספר תולדותיו אשר יקראו בעוה"ב ואף יזכה להינצל מדברים המפריעים בעבודת ה' ולא זו אף זו אלא שגם יזכה לשפע ברכה והצלחה ופרנסה בשפע גם בעולם הזה